

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 5308/2022
23.11.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., које заступа пуномоћник Срђан Добросављевић, адвокат из ..., против тужених Града Шапца, кога заступа Градско правобранилаштво у Шапцу, Јавног предузећа „Инфраструктура“ Шабац и ВВ из ..., кога заступа пуномоћник Љубисав Ђуричић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговора, одлучујући о ревизији тужилаца, изјављеној против решења Вишег суда у Шапцу Гж 179/2021 од 02.09.2021. године, у седници одржаној 23.11.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужилаца изјављеној против решења Вишег суда у Шапцу Гж 179/2021 од 02.09.2021. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ решење Вишег суда у Шапцу Гж 179/2021 од 02.09.2021. године и решење Основног суда у Шапцу П 1052/18 од 25.09.2020. године у ставовима другом, трећем, четвртном и петом изреке и предмет враћа првостепеном суду на поновни поступак у том делу.

Образложење

Решењем Основног суда у Шапцу П 1052/18 од 25.09.2020. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор туженог да Основни суд у Шапцу није стварно надлежан да поступа у овој парници, као неоснован. Ставом другим изреке, одбачена је тужба тужилаца којом су тражили да се утврди да је Уговор о отуђењу грађевинског земљишта у јавној својини по тржишној цени, закључен између туженог Јавног предузећа за управљање грађевинским земљиштем Шабац и туженог ВВ оверен у Основном суду у Шапцу 01.06.2011. године, под бројем ОвЗ бр. .../..., као и Анекс уговора о отуђењу грађевинског земљишта у јавној својини по тржишној цени број .../..., ОвЗ број .../... од 01.06.2011. године, закључен између туженог Јавног предузећа за управљање грађевинским земљиштем Шабац и туженог ВВ оверен у Основном суду у Шапцу дана 29.05.2013. године под бројем овере ОвЗ бр. .../..., ништав. Ставом трећим изреке, одбачен је захтев тужилаца да суд донесе решење којим се забрањује туженом ВВ отуђење и оптерећење катастарске парцеле број .../... КО ..., површине 1 ха 09 ари и 61 м², остало вештачки створено неплодно земљиште, уписана у ЛН

Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужилаца да им тужени накнаде трошкове парничног поступка. Ставом петим изреке, тужиоци су обавезани да солидарно туженима Граду Шабац и ВВ накнаде трошкове парничног поступка и то туженом Граду Шапцу у износу од 138.750,00 динара, а туженом ВВ у износу од 186.384,00 динара, док се захтеви тужених преко досуђених а до тражених износа и то за туженог Град Шабац до 161.250,00 динара и за туженог ВВ до 186.384,00 динара одбијени као неосновани.

Решењем Вишег суда у Шапцу Гж 179/2021 од 02.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужилаца и потврђено првостепено решење. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужилаца и друготуженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажног решења, донетог у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију (са неблагоприятном допуном од 14.03.2023. године), због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Тужени Јавно предузеће „Инфраструктура“ Шабац је поднео одговор на ревизију.

Врховни суд је оценио да су испуњени услови из члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...18/20 и 10/23 - др. закон), за примену института изузетно дозвољене ревизије, узимајући у обзир врсту спора и садржину тражене судске заштите те разлоге које су нижестепени судови дали за своје одлуке, ради тумачења одредби материјалног права релевантних за примену правила о ништавости уговора, па је на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијано решење на основу члана 408. у вези члана 420. став 6. ЗПП и утврдио да је ревизија тужилаца основана.

Предмет тужбеног захтева је утврђење ништавости уговора о отуђењу грађевинског земљишта у јавној својини по тржишној цени, заснован на наводима да је противан одредбама Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, јер је предмет уговора пренос својине на непокретности која је одузета бившем власнику, чији су тужиоци законски наследници и који су у складу са Законом о пријављивању и евидентирању одузете имовине поднели пријаву, а затим и захтев за враћање одузете имовине Агенцији за реституцију. По становишту првостепеног суда не постоји правни интерес тужилаца за утврђење ништавости предметног уговора, јер из утврђеног чињеничног стања произилази да парцела која је предмет уговора са анексом није била уписана као својина лица чији су тужиоци законски наследници, због чега је тужба одбачена применом чланова 109. Закона о облигационим односима и члана 194. ЗПП. По становишту другостепеног суда не постоји правни интерес тужилаца за утврђење ништавости предметног уговора са анексом, јер чак и да је земљиште одузето од њиховог правног претходника, тужиоци нису учинили вероватним да се предметно земљиште може вратити у природу будући да се ради о парцели која представља неизграђено грађевинско земљиште предвиђено за изградњу пословног објекта које по Закону о враћању одузете имовине и обештећењу не подлеже враћању у природу (члан 22. став 4.) и које је отуђено уговором 01.06.2011. године, пре ступања на снагу тог Закона (06.10.2011. године), када није постојала забрана отуђења.

По оцени Врховног суда, изнето становиште нижестепених судова о непостојању правног интереса за подношење тужбе у овој парници засновано је на погрешеној примени материјалног права.

По члану 62. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 108/2013, 142/2014, 88/2015 - Одлука Уставног суда, 95/2018, 153/2020) од ступања на снагу овог закона имовина која је одузета бившим власницима, а за коју је поднета пријава у складу са Законом о пријављивању и евидентирању одузете имовине ("Службени гласник РС", број 45/05), а по одредбама овог закона може бити враћена, не може бити предмет отуђивања, хипотеке или залог, до правноснажног окончања поступка по захтеву за враћање. Забрана отуђења и оптерећења имовине из става 1. овог члана у погледу имовине за коју нису поднети захтеви за враћање престаје по истеку рока за подношење захтева. Враћена имовина је у слободном промету, а Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе има право прече куповине приликом првог отуђења. Акт отуђења и оптерећења имовине који је супротан одредбама овог члана је ништав.

По одредби члана 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима и јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго. На ништавост се по одредби члана 109. тог закона пази по службеној дужности и на њу се може позивати свако заинтересовано лице, а право на истицање ништавости се не гаси по члану 110. (неограничено истицање ништавости).

Имајући у виду наведене одредбе материјалног права, захтев за утврђење ништавости уговора заснива се на одредби члана 109. ЗОО, јер се правна промена може издејствовати само одлуком суда и правни интерес се претпоставља, а на ништавост се може позивати свако заинтересовано лице (активна легитимација) што значи да се тужба за утврђење ништавости уговора не може одбацити због недостатка правног интереса на основу овлашћења из члана 194. ЗПП. Осим тога, правни интерес за вођење поступка и активна легитимација су различите категорије, па је последица непостојања правног интереса одбачај тужбе, док недостатак активне или пасивне легитимације подразумева мериторно одлучивање о тужбеном захтеву. Зато утврђене чињенице о (не)постојању активне легитимације тужилаца не представљају процесну сметњу за вођење парнице, већ су основ за мериторно одлучивање о основаности тужбеног захтева. Такође и додатна аргументација другостепеног суда, да и у случају да је предметно земљиште одузето од правног претходника тужилаца, они нису учинили вероватним да се предметно земљиште може вратити у природу, као и да је отуђено пре ступања на снагу Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, када није постојала забрана отуђења, не води закључку о непостојању правног интереса за подношење тужбе, већ мериторном одлучивању о тужбеном захтеву.

Имајући у виду наведено, нижестепени судови се због погрешног правног становишта о непостојању правног интереса нису упустили у суштинску оцену изведених доказа, што је имало за последицу да у поступку нису утврђене све битне чињенице за одлучивање о основаности тужбеног захтева.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. у вези члана 420. став 6. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић